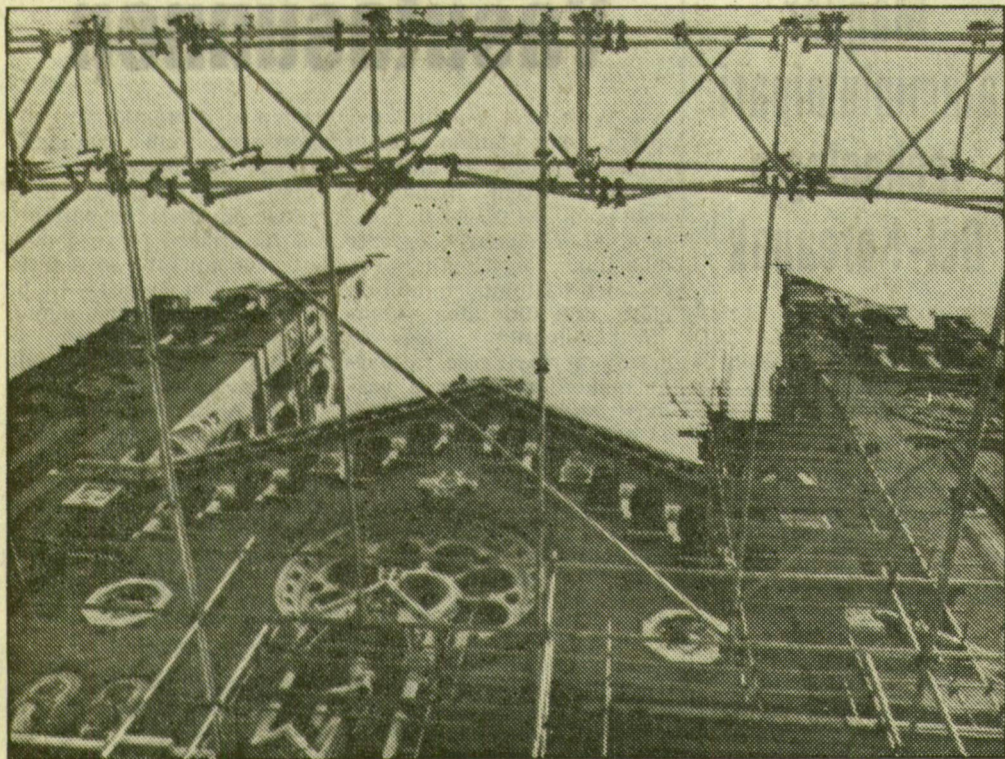

A Szabadtéri a nemzeté!?

Szabadtéri játékok nélkül nincs szegedi nyár. Nem lehet. Olyan város lakói vagyunk, mely nagy árvizet, lán-coskutyá-korszakot élt át, s melyet mégis olyan jelzővel illethetünk, amilyennel Nizzát, Bayreuthot, vagy Salzburgot szokták. Fesztiválváros Szeged, s nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy erről a címről lemondjon. Most, amikor a kisszerű személyes érdekek érvényesülésének, a középszerű erők hatalmi vetélkedésének fújunk nagy csinnadrattával látványos takarodót, nem árt vigyáznunk, nehogy ugyanabba a hibába essünk, amibe bőszen ostromozott elődeink. Bűn lenne a jó tradíciót kihumyni hagyni, megfosztani tőle utódainkat. A város életében fontos, hogy magukat fontos személyeknek tartók presztízse helyett a város presztízst kellene megerősíteni. S ehhez hozzátartozik a szabadtéri, és annak helyszíne, a Dóm tér is. Sajnos, egyre többen veszélyeztetve érzik a szegedi nyári játékok jövőjét.

— Cirka 200 millió forint kellene ahhoz, hogy a nézőteret és a színpadtechnikát felújítsuk. Természetesen ennyi pénz a világon sincs. Néhány évvel ezelőtt erre 80 millió is elég lett volna, de valahogy mindig húzódtott a felújítás. A terv készen van olyan nézőtérrel, melyet 11 nap alatt össze- és szét lehetne szerelni, de nincs pénz az elkészítésére. Évente mindössze 20 millió forint támogatást kapunk a tanácstól, abból, ha befizetjük a társadalombiztosítási költségeket, csupán annyi marad, ami két előadás kivételére elég. A többit a bevételükből próbáljuk finanszírozni. Ahol lehet, alkudozunk, de ez egyre nehezebben megy. A művészek tiszteletdíja igen magas, a rendezők pedig az újabbnál újabb, általunk sokszor nem kalkulált elképzeléseikről nem hajlandók lemondani. A kiadás egyre több, és sajnos, egyre kevesebb pénz csorog be a kasszáinkba. Régebben az ország utazási irodái előre lekötötték több ezer jegyet. Most csak hébe-hóba jelentkeznek, ha már egy buszt meg tudtak tölteni érdeklődőkkel. Számításaink szerint, idén is 2 millióval kevesebb lesz a bevételünk a tervezettnél. Évente 4–5 milliót költünk csak arra, hogy a muzeális hangosító berendezést működőképesse tegyük, és a nézőteret úgy ahogy, rendbehozzuk — mondja Balázs Balázs, a Szabadtéri Játékok léte vagy nem léte nemcsak szegedi, hanem nemzeti ügy kellene, hogy legyen. A magyar közönség legyizedek óta itt nézi meg a nagy nemzeti drámákat és operákat. Ahogy az Állami Operaház, vagy a Rocksínház közvetlenül a Művelődési Minisztériumhoz tartozik, szintem az ország egyetlen szabadtéri népszínháza is tar-

tozhatna közvetlenül a tárcához. A városi tanács erőit ugyanis meghaladja egy ekkora intézmény fenntartása. Márpedig, a szabadtéri nem üzlet és nem piac. Ezt igenis, dotálnia kell az államnak. Ha a bevételekből akarunk megélni, akkor a színvonalat az igen alacsony szintű közízléshez kell igazítanunk. Márpedig, mi nem akarunk olyat felvállalni, ami nem méltó a Dóm térhez. Úgy érzem, már a mosoly országba is megalkuvás, bár kétségtenlenül igényes operett, hiszen Puccini sem szégyellt belőle meríteni. A bécsi és a párizsi operára is rengeteget költ az állam, s nem feltétlen az üzlet érdekében tartja fenn ezeket az intézményeket. Az a gond, hogy Szegednek nincs kimutatható haszna, a Szabadtériből. Nyaranta 80 ezer idegen fordul meg itt, a vendéglátósok mégis arról panaszkodnak, hogy nincs láthatóan nagyobb nyeresé-

gük. Amíg a szállodák és a vendéglátóipari egységek nem a város kasszájába adóznak, addig nem is térülnek meg a városnak a Szabadtéri költségei. Nem lehet csak a jegyekből származó bevétellel mérni a sikert. Tavaly, a munkánk értékelésénél, csak a 2 milliós veszteségünket hangsúlyozták felettseink, a színvonalas műsor szakmai értékelése elmaradt.

Nikolényi István, művészeti vezető így érvel:

— Luxus, hogy két-három előadásra költünk el horribilis összegeket. Az lenne az igazi, ha egy-egy elkészült produkciót többször, és másutt is be lehetne mutatni. Egy jól sikerült szabadtéri előadás bemutatott darab egész évadban műsoron lehetne a Szegedi Nemzeti Színházban. Ezt külföldön is így csinálják. Össze kellene hangolni a Szabadtéri Színpad, a nagyszínház, a szimfonikus zenekar és a Vaszykórus egész évi munkáját. Ez persze, személyes érdekeket sért jelen pillanatban, mégis érdemes lenne végig gondolni. Az integrációval sokat spórolhatna meg a város, és a Nyári Játékok szervesen kapcsolódhatnának az őszi évad műsorpolitikájához. Szerintem ez lehetne az egyetlen reális megoldás.

A Szabadtéri idei előadás-sorozatának próbái vasárnap megkezdődnek.

Pacsika Emilia

Támadás a freon és a halon ellen

Nemzetközi összefogás bontakozott ki az utóbbi években annak érdekében, hogy megmentsék a Földet védő magaslégköri ózonréteget. Országok sora — köztük hazánk is — vállalta, hogy fokozatosan csökkentik az ózon lebontásban leginkább felelős freon- és halonféleségek felhasználását. Milyen kötelezettségeket jelent mindez Magyarországnak? — kérdezte Donáth Béla, a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium levegőtisztaság- és zajvédelmi főosztályának helyettes vezetőjét az MTI munkatársa.

— Magyarországon a környezetvédelmi szempontokon túl gazdasági kényszer is befolyásolta abban, hogy csatlakozzon az egyezményhez. Az ózonréteg védelmére szövetkező országok ugyanis — Magyarország szinte kizárólag tőlük vásárolja a hazai termeléshez szükséges freont és halont — jövőre már nem adnak el ilyen anyagokat az egyezményhez nem csatlakozóknak, ezzel is szolgálva a felhasználás szigorúbb ellenőrzését. A következő években pedig már olyan termékeket sem vesznek majd át

a kívül maradtoktól, amelyek freont, vagy halont tartalmaznak, vagy előállításukhoz ilyen anyagokat használtak fel.

— Magyarországon az 1986-os mennyiséget alapul véve 1993-ig 20, majd 1990-ig további 30, tehát összesen 50 százalékkal kellene csökkenteni a freonféleségek felhasználását. A halonféleségek kiváltása sokkal nehezebb, így itt csak a szinten tartás tűzhető ki reális célként.

Vajon a kozmetikai iparban a szórópalackok egyik alapanyagaként felhasznált freont sikerül-e olyan mértékben más gázokkal, vagy mechanikus módszerekkel helyettesíteni, hogy ebből további számottevő freon-felhasználás-megtakarítást érjen el az ország? — Jó példa az Alfa Vegyipari Nagykereskedelmi Vállalat fejlesztése — mondta Donáth Béla. Magyar találmany alapján süritett levegős, úgynevezett vívóanyag használatát vezették be. Nagyobb gondok vannak a műanyag-hab-gyártásnál, itt az új poliuretán-hab üzemek belépésével a freonfelhasználás még növekszik is. A helyettesítő anyagok kifeje-

JAK-tábor Tatán

Elengedték az ifjú irodalmárok kezét

Ezekben az órákban is tart még Tatán a JAK nyári tábora, melynek elsődleges célja, hogy a szervezet egyesületé, azaz önálló jogi személyé alakuljon. Hogyan jutott el a JAK idáig, erről beszélgettem Odorics Ferencel, a szervező titkárával.

— Mi jellemezte a JAK helyzetét: novemberben, amikor átvette a titkári funkciót?

— Egy működőképtelen szervezetét örökölttem. A JAK gyakorlatilag nem létezett. Ennek oka persze nem elődöm Körössi P. Jóska munkájában, hanem a helyzetben keresendő. Ha visszatérünk a JAK történetére, néhány dolgot érdemes megjegyezni. A 70-es évek próbálkozó időszak volt, nem képviseltünk különösebb szellemi vagy politikai erőt. A szervezet a 70-es évek végétől vált jelentőssé, amikor Szilágyi Ákos, Zalán Tibor, Csengey Dénes, Tamás Gáspár: Miklós megjelent a soraiban. Ettől fogva politikai funkciót töltött be. Húzása, vonzása volt. A közgyűlések indulatoktól átfutottak voltak, állandó vitákkal zajlottak. Ez természetesen nem tettett az Aczél vezénylete irodalompolitikának. A JAK komoly politikai ellenfelet jelentett, a hatalom tehát meg akarta szüntetni.

— Volt-e valam: konkrét retorzió?

— A pontos jogi megfogalmazást nem ismerem, de a JAK-ot 81-ben gyakorlatilag felfüggesztették. Aczél behívta a vezetőséget, és órákon át tárgyalta velük. Már akkor is létezett egy

Narancssárga egyenruha

Nemcsak a JAK, füzetei is változás előtt állnak. A szervezet eddig évi nyolc könyvet adott ki, a narancssárga borító ott virit majd minden könyvesbolt kirakatában. Február óta, Csuhai István vezetésével, öttagú szerkesztőbizottság állítja össze a kiadandó könyvek listáját. A jövő

függetlenedési szándék, ezt Zalánék ki is nyilvánították, de Aczél erről hallani sem akart.

Megfizethetetlen újságok

Nem, nem estem túlzásba. Tudom, hogy a magyar lapok idehaza, itthoni jóvelmekből még megfizethetők, de a „keleti kultúrléjtő” mély fekvésű tájain már anyagi okokból is hozzáférhetetlenek. A JAK-táborban, Kőszeghy Elemér kárpátaljai kollégától tudtam meg, hogy míg mi gyermeki érdeklődéssel fedezzük föl Ungvár és Beregszász környékének magyarjait, a magyarországi lapok már nem juthatnak el szovjetunióbeli honfitársainkhoz.

A lapok durva és minden körülménytől nélkülöző — központi — áremelését megérezték odaát is, január 1-jétől egy-egy magyar napilap évi előfizetési díja 9-ről 64 rubelre szokott fel. Egy olyan országban, ahol a nyugdíjasoknak havonta 50–60 rubelt pendít az álladalom, s egy kezdő óvónő 90-nél többet nem kaphat.

Ne higgyük azt, hogy csak néhány elvetemült ösmagyar ragaszkodik az óhaza híreihez, kultúrájához, szellemi világához: a Szovjetunió Kárpátoktól területén 1988-ban 75 000 magyar lapelőfizetőt tartottak számon. Most őket fosztják meg a magyar szótól. Hogy kik? Kőszeghy

Elemér nem tudta kinyomozni. Az biztosnak látszik, hogy valamelyik magyar hatóság (hivatal, szerv) a kinti körülmények vizsgálata, illetve ismerete nélkül, megdöglőtelanul hárította tovább a magyarországi lapáremelést a jóval kisebb jövedelmű kárpátaljai vásárlókra.

Még nem lehet tudni, hányan álltak el a magyar lapok előfizetésétől, ám az tény: június 1-jétől már az újságospavilonokból is hiányoznak a magyar lapok. Az okokat a sötétben tapogatva, nem sok érvényes mondatunk lehet, de az világosan látható, hogy a tízmilliókra rúgó árkülönbözetet csak magas szintű döntés után vállalhatja át a hazai költségvetés valamelyik egysége. Talán a Külügyminisztérium, vagy a Magyarok Világszövetsége, esetleg a művelődési tárca. Sejttem, hogy erről egy interpellációt követően a kormány magas rangú tagjának kellene dönteni a Parlamentben. Várhatóan az Országgyűlés jóváhagyásával.

Megvallom, ezzel az írással ötletet szeretnék adni Szeged országgyűlési képviselőinek...

D. I.

— Az írószövetség nem foglalt állást az ügyben?

— Ezzel párhuzamosan, és később, ott is sorozatban

szecessziót kellett megérni, nem nagyon tehetett semmit. A pártvezetés számára továbbra is fontos volt, hogy ne nagyon történjen semmi. Maradt az erős függőség az írószövetségtől, ezen keresztül a kormánytól, nem adtak elég pénzt, szóval a szervező szép csendesen haldokolt.

Nos, én egy olyan időszakban jöttem, amikor egyrészt: politikailag megtisztult a JAK, másrészt: a kulturális kormányzat pozíciója meggyengült, hiszen az ellenzék megszervezte magát. Most már nem lehetett eljátszani, hogy nem törődünk a fiatal irodalommal. Ebben az időszakban bármit kértünk a Művelődési Minisztériumtól, mindent megkaptunk. Semmiféle konfliktus nincs közöttünk. De ez egy átmeneti állapot, ami még mindig nem egészséges. Korábban a politika nagy ülepével ráult az irodalomra, most meg: valahogy minden túl van porogtva. Jobb lenne, ha nyilvánossá válna a költségvetés, ha demokratikusabb lenne az elosztás. Mi azt szeretnénk, ha a JAK elsősorban szakmai szervezetként funkcionálna. Az irodalmi kommunikációt kellene megtisztítanunk. Meg kell ismerni egymás szövegeit, beszélni kell rólok, alkalmazni kell teremteni az irodalomnak. Erre volt az első kísérlet tavasszal a szegedi találkozó...

— A mostani találkozóhoz azonban nemcsak ez a célja.

— Igen, szombaton, ha minden igaz, kimondjuk a JAK egyesületé alakulását, önálló jogi személy leszünk. Ha akarunk, gazdasági vállalkozásba foghatunk, szponzorokat kereshetünk, lapot, kiadót alapíthatunk. Mindez persze feltételes módban. Egyelőre minden bizonytalan. Elengedték végre a kezünket, de járni magunktól kell megtanulni.

Darvasi László